

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupštinaPredsjednik
Marko Boras Mandić, v. r.**143.**

Na temelju članka 6. stavka 3. podstavka 2. Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge („Narodne novine“ broj 26/15 i 37/21), članka 17. stavka 1. podstavka 2. Pravilnika o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge („Službene novine“ broj 34/15 i 18/21), članka 14. stavka 2. Odluke o izvršavanju Proračuna Primorsko-goranske županije za 2023. godinu („Službene novine“ broj 43/22), članka 28. stavka 1. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13-pročišćeni tekst, 5/18, 8/18-pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko – goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 19. sjednici održanoj 20. srpnja 2023. godine, donijela je

ODLUKU**o rasporedu proračunskih sredstava Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, Stanica Rijeka**

Članak 1.

Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, Stanica Rijeka, OIB: 59764000772, Franje Matkovića 7/A, Rijeka, raspoređuju se proračunska sredstva u iznosu od 1.300.800,00 eura za FAZU 1 gradnje – južni dio pristupne prometnice, sjeverna prometnica i prostori ispod helidroma.

Članak 2.

Utvrđuje se da će se namjena iz članka 1. ove Odluke financirati iz Proračuna Primorsko-goranske županije u 2023. godini u iznosu od 1.300.800,00 eura na teret izvora 111 Porezni i ostali prihodi, Razdjel 4 Upravni odjel za zdravstvo, Program: 4102 Zaštita zdravlja i poboljšanje zdravstvenog sustava, K 410219 Zdravstveni centar Rujevica- Zapad.

Članak 3.

Ovlašćuje se Župan Primorsko-goranske županije da zaključi ugovor sa Hrvatskom gorskom službom spašavanja, Stanica Rijeka o korištenju raspoređenih sredstava prema članku 1. ove Odluke.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/23-01/5

URBROJ: 2170-01-01/5-23-19

Rijeka, 20. srpnja 2023.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Županijska skupština

Predsjednik
Marko Boras Mandić, v. r.**144.**

Na temelju članka 15. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 123/17, 98/19 i 144/20), članka 10. i članka 28. stavka 1. točke 14. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13-pročišćeni tekst, 5/18, 8/18-pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 19. sjednici održanoj 20. srpnja 2023. godine, donijela je

ODLUKU**o potpisivanju „Tršćanskog memoranduma o održivosti, energiji i okolišu“**

Članak 1.

Primorsko-goranska županija uspostavlja regionalnu suradnju s Autonomnom regijom Friuli Venezia Giulia, Regijom Veneto, Regijom Emilia-Romagna, Bundesland Korušk, Centrom za razvoj Doline Soče, Javnom agencijom za promociju poduzetništva i razvoj projekata Općine Izola i Istarskom županijom u područjima održivosti, energije i zaštite okoliša.

Članak 2.

U svrhu realizacije suradnje definirane u članku 1. ove Odluke, Primorsko-goranska županija potpisat će „Tršćanski memorandum o održivosti, energiji i okolišu“ s Autonomnom regijom Friuli Venezia Giulia, Regijom Veneto, Regijom Emilia-Romagna, Bundesland Korušk, Centrom za razvoj Doline Soče, Javnom agencijom za promociju poduzetništva i razvoj projekata Općine Izola i Istarskom županijom.

Memorandum iz stavka 1. izrađen je u pet jednako vrijednih primjerka na hrvatskom, talijanskom, njemačkom, slovenskom i engleskom jeziku te čini sastavni dio ove Odluke.

Članak 3.

Ovlašćuje se Župan Primorsko-goranske županije da temeljem ove Odluke potpiše „Tršćanski memorandum o održivosti, energiji i okolišu“.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/23-01/5

URBROJ: 2170-01-01/5-23-21

Rijeka, 20. srpnja 2023.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Županijska skupština

Predsjednik
Marko Boras Mandić, v. r.

“Tršćanski memorandum o održivosti, energiji i okolišu”

MEMORANDUM

između

Autonomne regije Friuli Venezia Giulia

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Regije Veneto

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Regije Emilia-Romagna

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Bundeslanda Koruške

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Istarske županije

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Primorsko-goranske županije

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Centra za razvoj Doline Soče

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

**Javne agencije za promociju poduzetništva
i razvoj projekata Općine Izola**

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

POLAZEĆI OD PRETPOSTAVKE DA

Tijekom godina, u međunarodnom kontekstu i u Europskoj uniji, izrađen je niz dokumenata koji opisuju izazove i predlažu ambiciozne ciljeve u području održivog razvoja, zaštite okoliša i energetike, kao što su:

- rezolucija „Transformacija našeg svijeta: Agenda 2030 za održivi razvoj“ koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila 25. rujna 2015., a koja sadrži program djelovanja koji treba provesti u ekološkom, gospodarskom, društvenom i institucionalnom području, sastavljen od 17 globalnih ciljeva održivog razvoja (Sustainable Development Goals - SDGs), podijeljenih u 169 potciljeva (targets), koje treba postići do 2030. godine;

- Komunikacija Komisije COM (2013) 216 od 16. travnja 2013. o „Strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama“, povezani zaključci Vijeća od 18. lipnja 2013. i Komunikacija Komisije COM (2021) 82 od 24. veljače 2021. “Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – Nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama”;

– Komunikacija Komisije COM (2019) 640 final od 11. prosinca 2019. o „Europskom zelenom planu“ koja se sastoji od skupa političkih mjera koje će se primjenjivati u različitim sektorima i tematskim područjima, kao što su energija, industrija, mobilnost i poljoprivreda, što predstavlja važan napredak kako u politikama ublažavanja, radi suprotstavljanja uzrocima klimatskih promjena brzim smanjenjem emisija koje mijenjaju

klimu, tako i u politikama prilagodbe, jačajući napore za razvoj otpornosti, prevencije i spremnosti s obzirom na neizbježne sadašnje i buduće utjecaje uzrokovane klimatskim promjenama s općim ciljem postizanja klimatske neutralnosti, tj. nulte emisije stakleničkih plinova, do 2050.;

- Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o "Europskom zakonu o klimi", kojom su ciljevi klimatske neutralnosti proglašeni "Europskim zelenim dogovorom" postali pravno obvezujući, povećavajući smanjenje neto domaće emisije stakleničkih plinova na najmanje 55 % do 2030. u usporedbi s razinama iz 1990.;

- Odluka (EU) 2022/591 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2030.;

- Strategija EU-a za jadransko-jonsku regiju (EUSAIR) koju je usvojila Europska komisija i potvrdilo Europsko vijeće 29. rujna 2014. u cilju promicanja gospodarskog i društvenog prosperiteta i rasta u regiji, s posebnim naglaskom na održivost 4 tematska stupa na kojima se temelji: Održivi turizam, Kvaliteta okoliša, Povezivanje regije, Plavi rast;

- Strategija EU-a za alpsku regiju koju je donijela Europska komisija i odobrilo Europsko vijeće 28. lipnja 2016., čiji je cilj pomiriti potrebe održivog razvoja i sigurnosti na inovativan način, s posebnom pažnjom usmjerenom na gospodarski rast i inovacije, mobilnost i povezanost, okoliš i energiju.

POLAZEĆI OD PRETPOSTAVKE DA

Države i regije prisutne na Konferenciji „Opća stanja okoliša 2022.“ u Trstu predstavljaju teritorij između Alpa i Jadranskog mora, složen i delikatan okoliš, jedinstveni splet obala, vodenih putova, brda, ravnica i alpskih područja s izvanrednom baštinom biološke, okolišne i krajobrazne raznolikosti, zatvorenom u strateškom području Mediterana i središnje-istočne Europe.

Riječ je o područjima obuhvaćenima u dvije makro-regionalne strategije, EUSALP i EUSAIR, koji čine most između mora i Alpa, povezujući različite prirodne ekosustave na održiv način.

Navedeno područje jedno je od najdinamičnijih gospodarskih i proizvodnih područja u Europi, s važnom energetsom i prometnom infrastrukturuom, te "rasprostranjenim" urbanim središtima, svojstvenim sjeveroistočnoj Italiji, Koruškoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Na ovom području djelovala je Radna zajednica Alpa Adria koja je 2012. godine preimenovana u Savez Alpe-Jadran. Trenutno je na snazi EGTC inicijativa "Euroregija bez granica" koju su pokrenule Koruška, Furlanija-Juljska krajina i Veneto, a predstavlja platformu za suradnju i integraciju otvorenu za regije i susjedne zemlje s posebnim osvrtom na područja uključena u strategije EUSAIR i EUSALP.

Države i regije koje su prisutne na Konferenciji svjesne su da se samo objedinjavanjem njihovog potencijala može stvoriti cjelovita vizija održivog razvoja te da je stoga potrebno raspravljati o temama poput energije, klime, borbe protiv onečišćenja mora, zaštita biološke raznolikosti i okoliša općenito, sa susjednim regijama i državama, s obzirom na to da onečišćenje zraka i vode te promjene ekosustava ne poznaju granice.

Države i lokalne uprave suočavaju se sa sve složenijim izazovima, posebno s onima kojima je cilj spajanje zaštite okoliša s gospodarskim rastom radi održivog razvoja kroz vrlo inovativne ekološke strategije i politike sposobne privući i financirati ekološki prihvatljiva ulaganja.

Ovaj se cilj ne može postići bez vrednovanja vještina prisutnih na područjima, koje treba promatrati u prekograničnoj perspektivi gdje svačije specijalnosti postaju svačija baština i u konačnici doprinose povećanju dobrobiti naših zajednica.

Agenda 2030 za održivi razvoj, Akcijski program za ljude, planet i prosperitet, koju su u rujnu 2015. potpisale vlade 193 zemlje članice UN-a, navodi 17 Ciljeva za održivi razvoj podijeljenih u 169 ciljeva te poziva sve države članice da usvoje planove i politike radi njihovog postizanja.

Borba protiv klimatskih promjena i provedba učinkovitih radnji za postizanje održivog razvoja dva su neizostavna cilja, barem za prekogranične regije, te za usporedbu i dijeljenje sa susjednim regijama i državama.

Ispravno korištenje energije, zaštita biološke raznolikosti, obrana planinskih, riječnih i morskih područja, zaštita društvenih i gospodarskih aspekata, sve su to područja djelovanja u kojima je, kako bi se učinkovito poslovalo, također potrebno voditi računa o aktivnostima i akcijama koje se provode na području susjedne regije.

U tom smislu već postoje vrli primjeri u kontekstu prekogranične suradnje i u kontekstu EUSALP i EUSAIR makro regionalnih strategija i programa koje financira Europska komisija, posebice programa Interreg, a u zadnjih 20 godina mnogi projekti za održivi razvoj uključenih područja uspješno su provedeni.

Politike zaštite okoliša u prekograničnom regionalnom kontekstu određene su europskim uredbama i direktivama te međunarodnim standardima kao što su Konvencije o zaštiti Alpa i Barcelonska konvencija o zaštiti Sredozemlja te EUSALP i EUSAIR makro regionalne strategije.

POLAZEĆI OD PRETPOSTAVKE DA

Uspješna prekogranična i transnacionalna suradnja morat će pratiti strateške ciljeve, već usvojene od strane država članica, koje slijede i EUSALP i EUSAIR, a tiču se strateških područja kao što su održivi razvoj, zaštita okoliša i energetska tranzicija.

U kontekstu održivog razvoja, strateški sektori su:

- a) potaknuti kružno gospodarstvo;
- b) financirati održive investicijske projekte;
- c) pospješiti stabilan rast ekonomskih pokazatelja;
- d) promicati istraživanje, obrazovanje i demografski rast

U kontekstu zaštite okoliša, strateški sektori su:

- a) smanjiti potrošnju vode, povećati standarde kvalitete vode i osigurati povezanost vodoopskrbne mreže;
- b) poboljšati odvojeno prikupljanje otpada i smanjiti količinu proizvedenog otpada;
- c) smanjiti razinu onečišćenja zraka (npr. ozona);
- d) promicati mobilnost koja se temelji na zelenom gorivu;
- e) promicati recikliranje i ponovnu uporabu materijala, posebno plastike i drugih materijala kao što je otpad iz građevinskog sektora;
- f) ekološka povezanost (utvrđivanje prioriternih zaštitnih koridora i upravljanje ekološkim koridorima)
- g) osigurati financiranje radi održavanja povezanosti;
- h) unaprijediti učinkovitost i suradnju civilnih zaštitnika;

U energetskom kontekstu strateški sektori su:

- a) promicati energetska učinkovitost zgrada;
- b) smanjiti korištenje fosilnih izvora energije;
- c) povećati obnovljive izvore energije;
- d) financirati istraživanje za alternativnim izvorima energije;
- e) poboljšati tehnološku održivost i europsku proizvodnju u zelenom opskrbnom lancu.

U OKVIRU MAKROREGIONALNIH STRATEGIJA
EUSALP I EUSAIR

UTVRDILI SU DA ĆE

1. Pokrenuti proces trajnog suočavanja o pitanjima održivog razvoja, zaštite okoliša i energije, održavanjem godišnjeg sastanka, na tehničkoj i političkoj razini, između uključenih strana.
2. Promicati mrežu suradnje za razmjenu informacija i dobrih praksi.
3. Promicati stalnu i konstantnu razmjenu između tehničkih stručnjaka, znanstvenih i administrativnih predstavnika koji se na različitim područjima suočavaju s izazovima održivog razvoja, zaštite okoliša i energetske tranzicije, kroz razmjenu kontakata, informacija i podataka te kroz umrežavanje između stručnjaka i službenika koji se suočavaju sa sličnim problemima.
4. Provjeriti učinkovitost mjera koje je usvojila svaka država i regija u provedbi direktiva i obveza preuzetih u okviru Europske unije u pogledu zaštite okoliša, borbe protiv klimatskih promjena i promicanja održivog razvoja te kružnog gospodarstva, s posebnim osvrtom na slučajeve u kojima se suradnja sa susjednim državama i regijama pokaže neophodnom za uspjeh same akcije.
5. Oblikovati konkretne prijedloge koji, uz korištenje mogućih sinergija (u smislu znanja i usvojenih rješenja, mogu stvoriti zajedničku ekološku platformu između susjednih država i regija).
6. Procijeniti položaj područja u odnosu na ciljeve Agende 2030 i identificirati akcije za održivi razvoj unutar dotičnih teritorija.
7. Promicati i poduprijeti širenje rezultata europske teritorijalne suradnje i drugih EU projekata, u području održivog razvoja, zaštite okoliša i energije te mreža koje se stvaraju.
8. Poticati suradnju između strana u osmišljavanju i provedbi projekata financiranih u okviru programa teritorijalne suradnje te poticati širenje i obznanjivanje rezultata dobivenih projektima.
9. Ojačati suradnju u određivanju i rješavanju prekograničnih kritičnih pitanja koja se tiču predmeta obuhvaćenih memorandumom, također promicanjem zajedničkih intervencijskih programa ili akcija i istovremeno njihove održivosti s europskog gospodarskog i proizvodnog stajališta.
10. Potvrditi volju za postizanjem ciljeva održivog razvoja iz Agende 2030 i provedbom klimatskih akcija definiranih standardima Europske unije i drugim međunarodnim strateškim dokumentima o klimatskoj krizi, također kroz promicanje zajedničkih programa, projekata ili akcija te razmjenu dobre prakse.
11. Promicati konkretne i učinkovite projekte za provedbu aktivnosti određenih u ovom Memorandumu.

12. Ovaj memorandum, koji nije pravno obvezujući, provodit će se u skladu s nacionalnim zakonima sudionika, kao i s važećim međunarodnim pravom i obvezama koje iz njega proizlaze članstvom u Europskoj uniji.

13. Ovaj memorandum ne uključuje izravne troškove za strane potpisnice.

Trst,

Za Autonomnu regiju Friuli Venezia Giulia

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Potpis

Za Regiju Veneto

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Potpis

Za Regiju Emilia-Romagna

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Potpis

Za Bundesland Korušku

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Potpis

Za Istarsku županiju

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Za Primorsko-goransku županiju

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

Za Centar za razvoj Doline Soče

koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja

**Za Javnu agenciju za promociju poduzetništva
i razvoj projekata Općine Izola
koju u svojstvu potpisnika ovog memoranduma predstavlja**

'Trieste Memorandum for Sustainability, Energy and the Environment'

MEMORANDUM

between

The Autonomous Region of Friuli Venezia Giulia
represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Fabio Scoccimarro

The Emilia-Romagna Region

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Andrea Orlando

The Veneto Region

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Gianpaolo Bottacin

The Carinthia Region

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Sara Schaar

Region of Istria

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Boris Miletić

Primorje-Gorski Kotar County

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Zlatko Komadina

The Soča Valley Development Centre

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Simon Škvor

**The Public Agency for the Promotion of Entrepreneurship
and Project Development of Municipality of Izola**

represented, for the purpose of signing this Memorandum

by

Iztok Škerlič

WHEREAS

Over the years, a number of documents have been produced at an international and EU level, outlining challenges and proposing ambitious objectives in the areas of sustainable development, environmental protection and energy, such as:

- the resolution "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", adopted by the United Nations General Assembly on 25 September 2015, containing a programme of action to be implemented in the environmental, economic, social and institutional areas, consisting of 17 global Sustainable Development Goals (SDGs), which in turn are broken down into 169 targets, to be achieved by 2030;
- the Communication from the Commission COM (2013) 216 of 16 April 2013 entitled "An EU Strategy on adaptation to climate change", the related Council Conclusions of 18 June 2013 and Communication from the Commission COM (2021) 82 of 24 February 2021 "Forging a climate-resilient Europe - the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change";
- the Communication from the Commission COM (2019) 640 final of 11 December 2019 on the "European Green Deal", consisting of a set of policy actions to be applied in different sectors and areas, such as energy, industry, mobility and agriculture, which represent a major advance in both climate change mitigation policies (by rapidly cutting greenhouse gas emissions), and in adaptation policies, by stepping up efforts to boost resilience, prevention and preparedness for the inevitable current and future impacts of climate change, with the overall goal of reaching climate neutrality, i.e. zero greenhouse gas emissions, by 2050;
- Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 on 'European Climate Law', which made the climate-neutrality goals declared by the 'European Green Deal' legally binding, raising the target of a net internal reduction of greenhouse gas emissions to at least 55 % by 2030 compared to 1990 levels;
- Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030;
- the EU Strategy for the Adriatic and Ionian Region (EUSAIR) adopted by the European Commission and endorsed by the European Council on 29 September 2014 in order to promote economic and social prosperity and growth in the region, with a focus on sustainability in the 4 thematic pillars on which it is based: Sustainable Tourism, Environmental Quality, Connecting the Region, Blue Growth;
- the EU Strategy for the Alpine Region (EUSALP) adopted by the European Commission and endorsed by the European Council on 28 June 2016, which aims to reconcile the needs of sustainable development and security in an innovative way, with a focus on economic growth and innovation, mobility and connectivity, environment and energy.

WHEREAS

The States and Regions that attended the "General Assembly for the Environment" Conference in Trieste, in 2022, represent a territory between the Alps and the Adriatic Sea: a complex, delicate and unique environment, with coastlines, watercourses, hills, plains and Alpine territories, and an extraordinary heritage of biological, environmental and landscape diversity enclosed in a strategic area of Mediterranean and Central Eastern Europe.

These territories are included in two macro-regional strategies, EUSALP and EUSAIR, defining a real bridge between the sea and the Alps, linking different environmental ecosystems in a sustainable way.

This very territory is one of the most dynamic economic and productive areas in Europe, with significant energy and transport infrastructures, and 'scattered' urban centres, peculiar to north-eastern Italy, Carinthia, Slovenia and Croatia.

This is where the Alps-Adriatic Working Group operated, which became the Alps Adriatic Alliance in 2012. Currently, the EGTC EUREGIO WITHOUT BORDERS R.L. - EVTZ EUREGIO OHNE GRENZEN M.B.H., initiative launched by the Carinthia, Friuli Venezia Giulia and Veneto regions is active. It constitutes a platform for cooperation and integration open to neighbouring regions and countries with particular reference to the territories included in the EUSAIR and EUSALP strategies.

The States and Regions attending the Conference are aware that only by pooling the potential of each and every one can an integrated, sustainable development vision be defined. Discussion on issues such as energy, the climate, the fight against marine pollution, the protection of biodiversity and the environment in general is therefore necessary with all neighbouring Regions and States, as air and water pollution and the alteration of ecosystems know no borders.

States and local governments are facing increasingly complex challenges, particularly that of combining environmental protection and economic growth with a view to sustainable development through highly innovative environmental strategies and policies capable of attracting and financing eco-friendly investments.

The achievement of this objective requires the enhancement of the competences spread throughout these territories, in a cross-border perspective where the specialties of each become the heritage of all and ultimately contribute to increasing the well-being of our communities.

The 2030 Agenda for Sustainable Development, plan of action for people, planet and prosperity, signed in September 2015 by the governments of the 193 UN member states, sets out 17 Sustainable Development Goals (SDGs) broken down into 169 targets and calls for all member states to adopt plans and policies to achieve them.

Tackling climate change and implementing effective actions in pursuit of sustainable development are two objectives that cannot be separated, at least for cross-border regions, from discussing and sharing views and experience with neighbouring regions and states.

The correct use of energy, the protection of biodiversity, the defence of mountain, river and marine territories, safeguarding social and economic aspects – in all of these areas, effective action is impossible without taking into account the initiatives and actions implemented in the neighbouring region.

In this respect, successful examples of cross-border cooperation already exist and, within the framework of the EUSALP and EUSAIR macro-regional strategies and of programmes financed by the European Commission (particularly Interreg programmes), numerous projects for the sustainable development of the territories involved have been successfully implemented over the past 20 years.

Environmental policies at a cross-border regional level are defined by European regulations and directives, as well as international standards such as the Convention on the protection of the Alps (Alpine Convention), the Convention for the Protection of the Mediterranean Sea Against Pollution (the Barcelona Convention) and the EUSALP and EUSAIR macro-regional strategies.

WHEREAS

Fruitful cross-border and transnational cooperation should pursue strategic objectives, already adopted by the Member States (members of both EUSALP and EUSAIR), covering strategic areas such as sustainable development, environmental protection and energy transition.

Within the framework of sustainable development, strategic objectives include:

- a) boosting the circular economy,
- b) financing sustainable investment projects,
- c) promoting the stable growth of economic indicators,
- d) promoting research, education and population growth.

Within the framework of environmental protection, strategic objectives include:

- a) reducing water consumption, increasing water quality standards and ensuring water supply network connectivity,
- b) improving separate waste collection and reducing the amount of waste produced,
- c) reduce the level of air pollution (e.g. ozone),
- d) promoting green mobility,
- e) promoting the recycling and reuse of materials, in particular plastics and other materials such as construction waste,
- f) pursuing ecological connectivity (identification of priority corridors and management of ecological corridors),
- g) securing funding to maintain connectivity,
- h) enhancing effectiveness and collaboration between the various civil protections.

Within the framework of energy, strategic areas include:

- a) promoting energy efficiency in buildings,
- b) reducing the use of fossil energy sources,
- c) increasing renewable energy sources,
- d) financing research into alternative energy sources,
- e) improving technological sustainability and European production in the green supply chain.

WITHIN THE FRAMEWORK OF MACRO-REGIONAL STRATEGIES
EUSALP AND EUSAIR

AGREE TO

1. Launch a permanent dialogue on the issues of sustainable development, environmental protection and energy, with an annual meeting – at the technical and political levels – of the parties involved.
2. Promote a collaborative network for the exchange of information and best practices.
3. Promote the constant and permanent exchange between technical experts and scientific and administrative representatives facing the challenges of sustainable development, environmental protection and energy transition in the various territories, through the exchange of contacts, information and data, and through the creation of networks between experts and officials facing similar problems.
4. Check the effectiveness of the measures adopted by each State and Region in implementing the EU directives and commitments on environmental protection, the fight against climate change and the promotion of sustainable development and the circular economy, with particular reference to cases in which cooperation with neighbouring States and Regions is crucial for the successful outcome of the action.
5. Formalise concrete proposals to create a common environmental platform between neighbouring States and Regions by exploiting possible synergies (in terms of know-how and solutions adopted).

6. Assess the positioning of each territory with respect to the 2030 Agenda Goals and identify actions for sustainable development within the respective territories.
7. Promote and encourage the dissemination of the results of European territorial cooperation and other EU projects in terms of sustainable development, environmental protection and energy, and of subsequently created networks.
8. Foster collaboration between the parties in the design and implementation of projects financed within the framework of territorial cooperation programmes, and to encourage the publication and dissemination of project results.
9. Strengthen cooperation in defining and resolving critical cross-border issues concerning the subjects covered by the Memorandum, including by promoting joint programmes or actions and ensuring their sustainability from a European economic and productive point of view.
10. Reaffirm the will to achieve the sustainable development goals of the 2030 Agenda and the implementation of climate action as defined by EU standards and other international strategic documents on climate crisis, including through the promotion of joint programmes, projects or actions, and the exchange of good practices.
11. Promote concrete and effective projects to implement the actions defined in this Memorandum.
12. This Memorandum is not legally binding and will be implemented in accordance with the national laws of the various parties as well as applicable international law and obligations deriving from EU membership.
13. This Memorandum does not involve any direct expenses for the parties.
14. The memorandum shall enter into force on the date of the last signature.

Trieste, 23rd March 2023

For the Autonomous Region of Friuli Venezia Giulia
represented, for the purpose of signing this Memorandum, by
Fabio Scoccimarro, Regional Minister

For the Emilia-Romagna Region
represented, for the purpose of signing this Memorandum, by
Andrea Orlando, Head of Cabinet of the Presidency

For the Veneto Region
represented, for the purpose of signing this Memorandum, by
Gianpaolo Bottacin, Regional Minister

For the Carinthia Region

represented, for the purpose of signing this Memorandum, by

Sara Schaar, Regional Minister

Region of Istria

represented, for the purpose of signing this Memorandum, by

Boris Miletić, County President

For the Primorje-Gorski Kotar County

represented, for the purpose of signing this Memorandum, by

Zlatko Komadina, County President

For the Soča Valley Development Centre

represented, for the purpose of signing this Memorandum, by

Simon Škvor, Director

For the Public Agency for the Promotion of Entrepreneurship and Project Development of the Municipality of Izola

represented, for the purpose of signing this Memorandum, by

Iztok Škerlič, Director

“Memorandum di Trieste per la sostenibilità, l’energia e l’ambiente”

MEMORANDUM

tra

La Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

La Regione del Veneto

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

La Regione Emilia-Romagna

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Il Bundesland della Carinzia

rappresentato ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

La Regione Istriana

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

La contea Primorje-Gorski Kotar

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Il Centro di Sviluppo della Valle dell'Isonzo

rappresentato ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

**L'Agenzia pubblica per la promozione dell'imprenditorialità
e lo sviluppo di progetti del Comune di Isola**

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

PREMESSO CHE

Nel corso degli anni sono stati elaborati, nel contesto internazionale e dell’Unione Europea una serie di documenti che delineano sfide e propongono obiettivi ambiziosi in materia di sviluppo sostenibile, difesa dell’ambiente ed energia, quali:

- la risoluzione «Trasformare il nostro mondo: l'Agenda 2030 per lo sviluppo sostenibile» adottata dall'Assemblea generale delle Nazioni Unite il 25 settembre 2015, che contiene un programma di azione da realizzare in ambito ambientale, economico, sociale e istituzionale, costituito da 17 obiettivi globali di sviluppo sostenibile (Sustainable Development Goals - SDGs), a loro volta declinati in 169 sotto-obiettivi (target), da realizzare entro il 2030;
- la Comunicazione della Commissione COM (2013) 216 del 16 aprile 2013 recante “Strategia dell’UE di adattamento ai cambiamenti climatici”, le relative Conclusioni del Consiglio del 18 giugno 2013 e la Comunicazione della Commissione COM (2021) 82 del 24 febbraio 2021 “Plasmare un'Europa resiliente ai cambiamenti climatici – La nuova strategia dell'UE di adattamento ai cambiamenti climatici”;
- la Comunicazione della Commissione COM (2019) 640 final dell’11 dicembre 2019 concernente il “Green Deal europeo” costituito da un insieme di azioni politiche da applicarsi in diversi settori e aree tematiche, quali l’energia, l’industria, la mobilità e l’agricoltura, che rappresentano un importante avanzamento sia nelle

politiche di mitigazione, per contrastare le cause dei cambiamenti climatici attraverso una rapida riduzione delle emissioni climalteranti, sia nelle politiche di adattamento, intensificando gli sforzi per sviluppare la resilienza, la prevenzione e la preparazione rispetto agli inevitabili impatti attuali e futuri causati dai cambiamenti climatici con l'obiettivo generale di raggiungere la neutralità climatica, ovvero l'emissione zero di gas a effetto serra, entro il 2050;

- il Regolamento (UE) 2021/1119 del Parlamento europeo e del Consiglio del 30 giugno 2021 concernente la "Legge europea sul clima", che ha reso giuridicamente vincolanti gli obiettivi della neutralità climatica dichiarati dal "Green Deal europeo", innalzando l'obiettivo della riduzione netta interna delle emissioni da gas a effetto serra ad almeno il 55% entro il 2030, rispetto ai livelli del 1990;

- la Decisione (UE) 2022/591 del Parlamento europeo e del Consiglio del 6 aprile 2022 relativa a un Programma Generale di Azione dell'Unione per l'ambiente fino al 2030;

- la Strategia dell'UE per la Regione Adriatico-ionica (EUSAIR) adottata dalla Commissione europea e approvata dal Consiglio europeo il 29 settembre 2014 al fine di promuovere la prosperità economica e sociale e la crescita nella regione, con particolare attenzione rivolta alla sostenibilità dei 4 pilastri tematici su cui si fonda: Turismo Sostenibile, Qualità Ambientale, Collegare la Regione, Crescita Blu;

- la Strategia dell'UE per la Regione alpina adottata dalla Commissione europea e approvata dal Consiglio europeo il 28 giugno 2016, il cui obiettivo è di contemperare in modo innovativo le esigenze di sviluppo sostenibile e sicurezza, con particolare attenzione rivolta alla crescita economica e innovazione, mobilità e connettività, ambiente ed energia.

PREMESSO CHE

entro Gli Stati e le Regioni presenti alla Conferenza "Stati generali dell'ambiente 2022" di Trieste rappresentano un territorio compreso tra le Alpi e il Mare Adriatico, un ambiente complesso e delicato, un unicum di coste, corsi d'acqua, colline, pianure e territori alpini con un patrimonio straordinario di diversità biologica, ambientale e paesaggistica racchiuso in un'area strategica dell'Europa mediterranea e centro orientale.

Si tratta di territori compresi in due strategie macro-regionali, EUSALP ed EUSAIR, che costituiscono un vero e proprio ponte tra il mare e le Alpi, collegando in modo sostenibile differenti ecosistemi ambientali.

Questo medesimo territorio è una delle aree economiche e produttive più dinamiche dell'Europa, con importanti infrastrutture energetiche e dei trasporti, e centri urbani "diffusi", peculiari del nord est italiano, della Carinzia, della Slovenia e della Croazia.

In questo territorio operava la Comunità di lavoro Alpa Adria che nel 2012 è stata rinominata Alleanza alpino-adriatica. Attualmente è attiva l'iniziativa GECT "EuroRegio Senza Confini", avviata da Carinzia, Friuli Venezia Giulia e Veneto, che costituisce una piattaforma di cooperazione e integrazione aperta alle Regioni e ai paesi confinanti con particolare riferimento ai territori compresi nelle strategie EUSAIR ed EUSALP.

Gli Stati e le Regioni presenti alla Conferenza sono consapevoli che solo unendo le potenzialità di ciascuno si può delineare una visione integrata di sviluppo sostenibile e che quindi è necessario confrontarsi, su temi quali l'energia, il clima, la lotta all'inquinamento marino, la difesa della biodiversità e dell'ambiente in generale, con le Regioni e gli Stati limitrofi, atteso che l'inquinamento dell'aria come dell'acqua e le alterazioni degli ecosistemi non conoscono confini.

Gli Stati e le Amministrazioni locali affrontano sfide sempre più complesse, in particolare quella volta a coniugare la tutela dell'ambiente e la crescita economica in un'ottica di sviluppo sostenibile attraverso strategie e politiche ambientali ad alto contenuto innovativo e capaci di attrarre e finanziare investimenti eco-compatibili.

Il raggiungimento di tale obiettivo non può prescindere dalla valorizzazione delle competenze diffuse nei territori, da intendere in una prospettiva transfrontaliera in cui le specialità di ciascuno divengono patrimonio di tutti e concorrono a incrementare, in ultima analisi, il benessere delle nostre comunità.

L'Agenda 2030 per lo Sviluppo Sostenibile, Programma d'azione per le persone, il pianeta e la prosperità, sottoscritto nel settembre 2015 dai governi dei 193 Paesi membri dell'ONU, indica 17 Obiettivi per lo sviluppo sostenibile declinati in 169 target e chiede che tutti gli stati membri adottino piani e politiche per raggiungerli.

Fronteggiare i cambiamenti climatici e attuare azioni efficaci per perseguire lo sviluppo sostenibile sono due obiettivi che non possono prescindere, almeno per le regioni transfrontaliere, dal confronto e dalla condivisione con le regioni e stati confinanti.

Il corretto utilizzo dell'energia, la salvaguardia della biodiversità, la difesa dei territori montano, fluviale e marino, la tutela dei aspetti sociali ed economici, sono tutte aree di intervento nelle quali per operare in maniera efficace si deve tenere conto anche delle attività e delle azioni che vengono attuate sul territorio della regione vicina.

In tal senso ci sono già degli esempi virtuosi nel contesto della cooperazione transfrontaliera e nell'ambito delle strategie macroregionali EUSALP ed EUSAIR e dei programmi finanziati dalla Commissione Europea, in particolare i programmi Interreg, negli ultimi 20 anni sono stati realizzati con successo molteplici progetti per lo sviluppo sostenibile dei territori coinvolti.

Le politiche ambientali nel contesto regionale transfrontaliero sono definite dai regolamenti e dalle direttive europee, e dalle norme internazionali quali le Convenzioni per la Protezione delle Alpi e la Convenzione di Barcellona per la Protezione del Mediterraneo e dalle strategie macroregionali EUSALP ed EUSAIR.

PREMESSO CHE

Una proficua collaborazione transfrontaliera e transnazionale dovrà perseguire obiettivi strategici, già adottati dagli Stati membri, che aderiscono sia ad EUSALP che ad EUSAIR, che riguardano la aree strategiche quali lo sviluppo sostenibile, la difesa dell'ambiente e la transizione energetica.

Nell'ambito dello sviluppo sostenibile i settori strategici sono:

- a) incrementare l'economia circolare;
- b) finanziare i progetti di investimento sostenibile;
- c) favorire la crescita stabile degli indicatori economici;
- d) promuovere ricerca, istruzione e crescita demografica

Nell'ambito della difesa dell'ambiente i settori strategici sono:

- a) ridurre il consumo di acqua, incrementare gli standard qualitativi dell'acqua e garantire la rete di connettività dell'approvvigionamento idrico;
- b) potenziare la raccolta differenziata dei rifiuti e ridurre la quantità di rifiuti prodotta;
- c) ridurre il livello di inquinamento dell'aria (ad es. ozono);
- d) promuovere la mobilità con alimentazione green;

- e) promuovere il riciclo ed il riutilizzo dei materiali, in particolare la plastica ed altri materiali quali i rifiuti del settore edile;
- f) connettività ecologica (identificazione dei corridoi di protezione prioritari e gestire dei corridoi ecologici)
- g) garantire finanziamenti per il mantenimento della connettività;
- h) potenziare l'efficacia a la collaborazione tra protezioni civili;

Nell'ambito dell'energia i settori strategici sono:

- a) promuovere l'efficientamento energetico degli edifici;
- b) ridurre l'utilizzo di fonti energetiche fossili;
- c) incrementare le fonti di energia rinnovabile;
- d) finanziare la ricerca di fonti energetiche alternative;
- e) migliorare la sostenibilità tecnologica e le produzioni europee nella filiera green.

NEL QUADRO DELLE STRATEGIE MACROREGIONALI
EUSALP ED EUSAIR

CONCORDANO DI

1. Avviare un percorso di confronto permanente sui temi dello sviluppo sostenibile, della difesa dell'ambiente e dell'energia, prevedendo una riunione annuale, a livello tecnico e politico, tra le parti coinvolte.
2. Promuovere una rete di collaborazione per lo scambio di informazioni e di buone pratiche.
3. Promuovere lo scambio costante e permanente tra gli esperti tecnici, i referenti scientifici e amministrativi che nei vari territori affrontano le sfide dello sviluppo sostenibile, della difesa dell'ambiente e della transizione energetica, attraverso lo scambio di contatti, di informazioni e di dati e tramite la creazione di reti tra esperti e funzionari che affrontano problemi simili.
4. Verificare l'efficacia delle misure adottate da ciascuno Stato e Regione nell'implementazione delle direttive e degli impegni assunti nel quadro dell'Unione Europea in materia di tutela ambientale, lotta ai cambiamenti climatici e di incentivazione allo sviluppo sostenibile ed all'economia circolare, con particolare riferimento ai casi in cui la cooperazione con gli Stati e le Regioni confinanti si rivela indispensabile per il buon esito dell'azione medesima.
5. Formalizzare proposte concrete che, sfruttando le possibili sinergie (in termini di know-how e di soluzioni adottate, possano realizzare una piattaforma ambientale comune tra Stati e Regioni confinanti.
6. Valutare il posizionamento dell'ambito territoriale rispetto ai Goals di Agenda 2030 e individuare azioni per lo sviluppo sostenibile nell'ambito dei rispettivi territori.
7. Promuovere e favorire la diffusione dei risultati della collaborazione territoriale europea e degli altri progetti UE, in materia di sviluppo sostenibile, difesa dell'ambiente ed energia, e delle reti che si creano.
8. Favorire la collaborazione tra le parti nella progettazione e realizzazione di progetti finanziati nel quadro dei programmi di cooperazione territoriale, e favorire la diffusione e la disseminazione dei risultati dei ottenuti dai progetti.

9. Rafforzare la cooperazione nella definizione e nella soluzione delle criticità transfrontaliere riguardanti le materie oggetto del memorandum, anche promuovendo programmi o azioni comuni di intervento e al contempo la sostenibilità degli stessi dal punto di vista economico e produttivo europeo.

10. Ribadire la volontà di raggiungere gli obiettivi di sviluppo sostenibile dell'Agenda 2030 e la realizzazione di azioni per il clima definite dalle norme dell'Unione Europea e dagli altri documenti strategici internazionali sulla crisi climatica, anche attraverso la promozione di programmi, progetti o azioni comuni, e l'interscambio di buone pratiche.

11. Promuovere progetti concreti ed efficaci per mettere in atto le azioni definite nel presente Memorandum.

12. Il presente memorandum, che non ha natura giuridica vincolante, sarà attuato nel rispetto delle legislazioni nazionali delle parti nonché del diritto internazionale applicabile e degli obblighi derivanti dall'appartenenza all'Unione Europea.

13. Il presente memorandum non comporta spese dirette per le parti.

Trieste,

Per la Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Firma

Per la Regione del Veneto

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Firma

Per la Regione Emilia-Romagna

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Firma

Per il Bundesland della Carinzia

rappresentato ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Firma

Per la Regione Istriana

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Per la contea Primorje-Gorski Kotar

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Per il Centro di Sviluppo della Valle dell'Isonzo

rappresentato ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

Per l'Agenzia pubblica per la promozione dell'imprenditorialità

e lo sviluppo di progetti del Comune di Isola

rappresentata ai fini della sottoscrizione del presente memorandum da

»Tržaški memorandum o trajnosti, energiji in okolju«,**ki ga sklenejo****predsednik avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine****predsednik dežele Benečije****predsednik dežele Emilije-Romanje****predsednik Zvezne dežele Koroške****obalne občine Republike Slovenije****župani obalnih županij Republike Hrvaške**

KER SO

v minulih letih bili izdelani številni dokumenti v mednarodnem kontekstu in kontekstu Evropske unije, ki opisujejo izzive in predlagajo ambiciozne cilje na področju trajnostnega razvoja, varstva okolja in energije, kot so:

- Resolucija »Spreminjanje našega sveta: Načrt trajnostnega razvoja do leta 2030«, ki ga je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela 25. septembra 2015, vsebuje program aktivnosti, ki se jih bo izvajalo na okoljsko-varstvenem, ekonomskem, socialnem in institucionalnem področju in ga sestavlja 17 globalnih ciljev trajnostnega razvoja (Sustainable Development Goals), ki so razdeljeni na 169 podciljev (ciljev), ki jih je treba doseči do leta 2030;
- 26. Konferenca Združenih narodov o podnebnih spremembah (COP26) iz leta 2021 ;
- Sporočilo Evropske komisije COM (2013) 216 z dne 16. aprila 2013 z naslovom »Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam« in pripadajoči sklepi Sveta EU z dne 18. junija 2013;
- Sporočilo Evropske komisije COM (2019) 640 final z dne 11. decembra 2019 o Evropskem zelenem dogovoru
- »Green Deal«, ki je sestavljen iz skupka političnih ukrepov, ki se bodo uporabljali v različnih sektorjih in tematskih področjih, kot so energija, industrija, mobilnost in kmetijstvo, kar predstavlja pomemben korak naprej v politikah ublažitve za boj proti vzrokom podnebnih sprememb s hitrim zmanjševanjem podnebnih sprememb emisij, v politikah prilagajanja pa s krepitvijo prizadevanj za razvoj odpornosti, preprečevanja in pripravljenosti v zvezi z neizogibnimi sedanjimi in prihajajočimi vplivi, ki jih povzročajo podnebne spremembe, s splošnim ciljem doseganja podnebne nevtralnosti, tj. izničenih emisij toplogrednih plinov do leta 2050;
- Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije z dne 30. junija 2021 o »Evropskem podnebnem aktu«, ki je opredelil cilje podnebne nevtralnosti, deklarirane z »Evropskim zelenim dogovorom«, pravno zavezujočim, z dvigom cilja neto domačega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov na vsaj 55 % glede na raven iz leta 1990;
- Sklep (EU) 2022/591 Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije z dne 6. aprila 2022 o Splošnem programu okoljskih ukrepov Evropske unije do leta 2030;

GLEDE NA TO, DA

ustanove, ki sodelujejo na konferenci »Stati generali dell'ambiente 2022« v Trstu o stanju okolja, predstavljajo območje med Alpami in Jadranskim morjem, kompleksno in občutljivo okolje, barvitost obal, vodne poti, ravnine in alpska območja z izjemno biološko dediščino, okolja in raznolikosti znotraj strateškega območja Sredozemlja in srednje vzhodne Evrope.

To isto območje je eno najbolj dinamičnih gospodarskih in proizvodnih območij v Evropi s pomembno energetske in prometno infrastrukturo ter z »razpršenimi« urbanimi središči, značilnimi za severovzhodno Italijo, Koroško, Slovenijo in Hrvaško.

Na tem območju je obstajala delovna skupnost Alpe Adria; razpuščena je bila leta 2012, trenutno pa pobuda Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) "EuroRegio brez meja", ki so jo vzpostavile Koroška, Furlanija-Juljska krajina in Benečija, ponuja platformo za sodelovanje in povezovanje, odprto za sosednje regije in države, s posebnim poudarkom na Alpsko-Jadranski makroregiji.

Sodelujoče institucije na konferenci se zavedajo, da lahko le z združevanjem potencialov vsake izmed njih začrtajo celostno vizijo razvoja, zato je treba razpravljati o vprašanih, ki zadevajo energijo, podnebje, boj proti onesnaževanju morja, zaščito bioloških raznolikosti in okolja nasploh, s sosednjimi regijami in državami, ob upoštevanju, da onesnaženost zraka, kot tudi onesnaženost vode in spremembe ekosistema ne poznajo meja.

Države in lokalne oblasti se soočajo z vedno bolj zapletenimi izzivi, predvsem kadar gre za usklajevanje varstva okolja in gospodarske rasti z vidika trajnostnega razvoja prek zelo inovativnih okoljskih strategij in politik, ki so sposobne pritegniti in financirati ekološko usklajene naložbe.

Doseganje tega cilja zahteva izboljšanje kompetenc, ki so razširjene po vsem ozemlju, na kar je treba gledati z vidika čezmejnega sodelovanja, v katerem posebnosti vsakega tvorijo dediščino vseh in na koncu prispevajo k izboljšanju blaginje naših skupnosti.

Načrt trajnostnega razvoja 2030, akcijski program za ljudi, planet in blaginjo, ki so ga septembra 2015 podpisale vlade 193 držav članic Združenih narodov, določa 17 ciljev trajnostnega razvoja, razdeljenih na 169 podciljev, in poziva vse države članice, da sprejmejo načrt in politike za njihovo doseganje.

Boj proti podnebnim spremembam in izvajanje učinkovitih ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja sta cilja, ki ju, vsaj za čezmejne regije, ni mogoče izvzeti iz razprave in izmenjave mnenj s sosednjimi regijami in državami.

Ustrezna raba energije, ohranjanje biološke raznovrstnosti, zaščita gorskih, rečnih in morskih območij ter varovanje družbenih in gospodarskih aspektov so področja posegov, ki morajo za učinkovito ukrepanje upoštevati dejavnosti in akcije, ki se izvajajo na ozemlju sosednje regije z namenom učinkovitega poslovanja.

V tem smislu že obstaja vrsta primerov dobrih praks; v okviru čezmejnega sodelovanja in programov, ki jih financira Evropska komisija, zlasti programov Interreg, je bilo v zadnjih 20 letih se izvaja in nadgrajuje več projektov s področja trajnostnega razvoja vključenih področij.

Politike varstva okolja v čezmejnem regionalnem kontekstu so opredeljene z evropskimi predpisi in direktivami ter mednarodnimi standardi, kot sta Konvencija o varstvu Alp in Barcelonska konvencija o varstvu Sredozemlja.

ZATO, KER

uspešno čezmejno in transnacionalno sodelovanje mora zajemati strateške sektorje, kot so trajnostni razvoj, varstvo okolja in energija.

Strateški sektorji na področju trajnostnega razvoja so:

- a) povečanje krožnega gospodarstva;
- b) financiranje trajnostnih investicijskih projektov;
- c) spodbujanje stabilne rasti gospodarskih kazalnikov;
- d) spodbujanje raziskovanja, izobraževanja in demografske rasti.

Strateški sektorji na področju varstva okolja so:

- a) zmanjšanje porabe vode;
- b) povečanje zbiranja odpadne vode;
- c) spodbujanje mobilnosti z zelenimi viri energije;
- d) spodbujanje recikliranja plastike.

Strateški sektorji na področju energije so:

- a) zmanjšanje uporabe fosilnih goriv;
- b) povečanje uporabe obnovljivih virov energije;
- c) spodbujanje energetske učinkovitosti v stavbah;
- d) financiranje raziskovanja alternativnih virov energije;
- e) Tehnološka trajnost in evropska proizvodnja v zeleni dobavni verigi.

SOGLAŠAJO, DA

1. Sprožijo proces nenehne razprave o temah trajnostnega razvoja, varstva okolja in energije z načrtovanjem letnih sestankov na tehnični in politični ravni med sodelujočimi stranmi.
2. Spodbudijo mrežo sodelavcev z namenom izmenjave informacij in primerov dobrih praks.
3. Spodbudijo stalno izmenjavo informacij med tehničnimi, znanstvenimi in administrativnimi deležniki na različnih področjih, ki se soočajo z izzivi trajnostnega razvoja, varstva okolja in energije, z izmenjavo kontaktov, informacij in podatkov ter z ustvarjanjem mrež med strokovnjaki/uradniki, ki se soočajo s podobnimi težavami.
4. Preverijo učinkovitost dosedanjih ukrepov v posamezni državi/regiji pri izvajanju evropskih direktiv in obveznosti z vidika varstva okolja, boja proti podnebnim spremembam in spodbujanja trajnostnega razvoja, s posebnim poudarkom na vseh tistih primerih, pri katerih sodelovanje s sosednjo državo/regijo izkazalo kot bistveno za uspešen izid samega ukrepa.
5. Formalizirajo praktične predloge za izboljšave, ki bodo s posluževanjem možnih sinergij (v smislu znanja in izkušenj ter rešitev, ki se uporabljajo v praksi) med državami in sosednjimi regijami ustvarile skupno ekološko platformo.
6. Ovrednotijo položaj teritorialnega okvira glede na cilje Agende 2030 in opredelijo dejavnosti trajnostnega razvoja znotraj posameznih ozemelj.
7. Podprejo in spodbudijo širjenje rezultatov evropskega teritorialnega sodelovanja in drugih evropskih projektov in mrež, ki nastajajo na področju trajnostnega razvoja, varstva okolja in energije.

8. Spodbujajo sodelovanje med pogodbenicama pri oblikovanju in izvajanju projektov, financiranih v okviru programa teritorialnega sodelovanja, ter spodbujajo kroženje in širjenje rezultatov, pridobljenih s projekti.
9. Okrepijo sodelovanje pri opredeljevanju in reševanju kritičnih čezmejnih vprašanj v zvezi s temami, ki jih zajema Memorandum, vključno s spodbujanjem skupnih intervencijskih programov ali ukrepov in hkrati njihove trajnosti z evropskega gospodarskega in proizvodnega vidika.
10. Ponovno potrdijo pripravljenost za doseganje ciljev trajnostnega razvoja iz Agende 2030 in za izvajanje podnebnih ukrepov, opredeljenih s COP26 in drugimi strateškimi mednarodnimi dokumenti o podnebnih spremembah, vključno s spodbujanjem skupnih programov, projektov ali ukrepov ter izmenjavo najboljših praks.
11. Ta memorandum, ki ni pravno zavezujoč, se bo izvajal v skladu z državnimi zakonodajami pogodbenic ter veljavnim mednarodnim pravom in obveznostmi, ki izhajajo iz članstva v Evropski uniji.
12. Memorandum strank ne zavezuje k dodatnim stroškom.

Trst, _____

"Memorandum von Triest über Nachhaltigkeit, Energie und Umwelt"

MEMORANDUM

zwischen

der Autonomen Region Friaul-Julisch-Venetien

vertreten zum Zwecke der Unterzeichnung dieses Memorandums durch

der Region Venetien

vertreten zum Zweck der Unterzeichnung dieser Vereinbarung durch

die Region Emilia-Romagna

vertreten bei der Unterzeichnung dieses Memorandums durch

Das Bundesland Kärnten

vertreten zum Zwecke der Unterzeichnung dieses Memorandums durch

Die Küstengemeinden der Republik Slowenien

vertreten für die Zwecke der Unterzeichnung dieser Vereinbarung durch

Die Küstenbezirke der Republik Kroatien

vertreten zum Zweck der Unterzeichnung dieser Vereinbarung durch

Im Laufe der Jahre wurden im internationalen und EU-Kontext eine Reihe von Dokumenten erstellt, in denen die Herausforderungen beschrieben und ehrgeizige Ziele in Bezug auf nachhaltige Entwicklung, Umweltschutz und Energie vorgeschlagen werden, wie z. B:

- Die von der Generalversammlung der Vereinten Nationen am 25. September 2015 verabschiedete Resolution "Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development", die ein Aktionsprogramm für die Bereiche Umwelt, Wirtschaft, Soziales und Institutionen enthält, das aus 17 globalen Zielen für nachhaltige Entwicklung (Sustainable Development Goals - SDGs) besteht, die wiederum in 169 Unterziele (targets) unterteilt sind, die bis 2030 erreicht werden sollen;

- Mitteilung der Kommission KOM (2013) 216 vom 16. April 2013 mit dem Titel "EU-Strategie zur Anpassung an den Klimawandel", die entsprechenden Schlussfolgerungen des Rates vom 18. Juni 2013 und die Mitteilung der Kommission KOM (2021) 82 vom 24. Februar 2021 "Ein klimaresistentes Europa schaffen - die neue EU-Strategie zur Anpassung an den Klimawandel".

- Mitteilung der Kommission KOM (2019) 640 endg. vom 11. Dezember 2019 über den "Europäischen Green Deal", bestehend aus einer Reihe politischer Maßnahmen, die in verschiedenen Sektoren und Themenbereichen wie Energie, Industrie, Mobilität und Landwirtschaft angewandt werden sollen

und einen wichtigen Schritt sowohl in der Klimaschutzpolitik darstellen, um den Ursachen des Klimawandels durch eine rasche Verringerung der klimawandelbedingten Emissionen entgegenzuwirken, als auch in der Anpassungspolitik, indem die Bemühungen um die Entwicklung von Resilienz, Prävention und Vorsorge im Hinblick auf die unvermeidlichen aktuellen und künftigen Auswirkungen des Klimawandels verstärkt werden, mit dem Gesamtziel, Klimaneutralität, d. h. Null Treibhausgasemissionen bis 2050, zu erreichen;

- Verordnung (EU) 2021/1119 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 30. Juni 2021 über die "Europäische Klimagesetzgebung", mit der die durch den "European Green Deal" erklärten Ziele der Klimaneutralität rechtsverbindlich gemacht wurden, indem das Ziel der Nettoverringerung der Treibhausgasemissionen im Inland auf mindestens 55 % im Vergleich zum Stand von 1990 angehoben wurde;

- Beschluss (EU) 2022/591 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 6. April 2022 über ein Allgemeines Umweltaktionsprogramm der Europäischen Union bis 2030;

- EU-Strategie für die Region Adria und Ionisches Meer (EUSAIR), die von der Europäischen Kommission angenommen und vom Rat der Europäischen Union am 29. September 2014 gebilligt wurde und deren Ziel die Förderung von wirtschaftlichem und sozialem Wohlstand und Wachstum in der Region ist, mit besonderem Augenmerk auf die Nachhaltigkeit ihrer vier thematischen Säulen: nachhaltiger Tourismus, Umweltqualität, Vernetzung der Region und blaues Wachstum;

- EU-Strategie für den Alpenraum (EUSALP), die von der Europäischen Kommission angenommen und vom Rat der Europäischen Union am 28. Juni 2016 gebilligt wurde und deren Ziel es ist, Entwicklung und Schutz durch innovative Ansätze in Einklang zu bringen, mit besonderem Augenmerk auf Wirtschaftswachstum und Innovation, Mobilität und Konnektivität, Umwelt und Energie.

Die Institutionen, die an der Konferenz "Stati Generali dell'ambiente 2023" in Triest teilnahmen, repräsentieren ein Gebiet zwischen den Alpen und der Adria, ein komplexes und empfindliches Umfeld mit Küsten, Wasserwegen, Hügellandschaften und alpinen Gebieten mit einem außergewöhnlichen Erbe an biologischer, ökologischer und landschaftlicher Vielfalt, das in einem strategischen Gebiet des Mittelmeerraums und Mittelosteuropas liegt.

Ein Gebiet, das in zwei makroregionalen Strategien, EUSALP und EUSAIR, enthalten ist und eine Brücke vom Meer zu den Alpen darstellt, um verschiedene Umweltsysteme auf nachhaltige Weise zu verbinden.

Dieses Gebiet ist eine der dynamischsten, wirtschaftlichsten und produktivsten Regionen Europas mit wichtigen Energie- und Verkehrsinfrastrukturen und "verstreuten" städtischen Zentren, die für Nordostitalien, Kärnten, Slowenien und Kroatien charakteristisch sind.

In diesem Gebiet existiert die ehemalige Arbeitsgemeinschaft Alpe Adria, die 2012 als Alpe-Adria-Allianz neu gegründet wurde. Die EVTZ-Initiative "Euroregio ohne Grenzen", die von Kärnten, Friaul-Julisch Venetien und Venetien ins Leben gerufen wurde, bietet eine Plattform für die

Zusammenarbeit und Integration, die den benachbarten Regionen und Ländern offensteht, insbesondere den Gebieten, die in EUSALP und EUSAIR enthalten sind.

Die an der Konferenz teilnehmenden Institutionen sind sich bewusst, dass nur durch die Bündelung ihres Potenzials eine integrierte Vision der nachhaltigen Entwicklung skizziert werden kann; daher ist es notwendig, mit den benachbarten Regionen und Staaten Themen wie Energie, Klimawandel, einschließlich des Anstiegs des Meeresspiegels und der Trockenheit, Bekämpfung der Meeresverschmutzung, Schutz der biologischen Vielfalt und der Umwelt im Allgemeinen zu erörtern, da Luftverschmutzung, Abfall, Meeresmüll und Wasserverschmutzung sowie Veränderungen der Ökosysteme und der Klimawandel keine Grenzen kennen.

Die Staaten und lokalen Regierungen stehen vor immer komplexeren Herausforderungen, allen voran die Verbindung von Umweltschutz und Wirtschaftswachstum im Sinne einer nachhaltigen Entwicklung durch hochinnovative Umweltstrategien und -politiken, die umweltfreundliche Investitionen anziehen und finanzieren können.

Die Verwirklichung dieses Ziels ist untrennbar mit der Verbesserung der Kompetenzen in den verschiedenen Gebieten verbunden, die aus einer grenzüberschreitenden Perspektive betrachtet werden müssen, in der die Besonderheiten jedes Einzelnen zum Erbe aller werden und so zur Steigerung des Wohlstands unserer Gemeinschaften beitragen.

Die Agenda 2030 für nachhaltige Entwicklung, ein Aktionsprogramm für die Menschen, den Planeten und den Wohlstand, das im September 2015 von den Regierungen der 193 UN-Mitgliedsstaaten unterzeichnet wurde, enthält 17 Ziele für nachhaltige Entwicklung, die in 169 Zielvorgaben unterteilt sind, und fordert alle Mitgliedsstaaten auf, Pläne und Maßnahmen zu ihrer Verwirklichung zu verabschieden.

Die Bewältigung des Klimawandels und die Umsetzung wirksamer Maßnahmen für eine nachhaltige Entwicklung sind zwei Ziele, die zumindest für grenzüberschreitende Regionen die Diskussion und den Austausch mit benachbarten Regionen und Staaten beinhalten müssen.

Die ordnungsgemäße Nutzung von Energie, die Erhaltung der biologischen Vielfalt und der Bergwelt, der Flüsse und der Meeresgebiete sowie der Schutz sozialer und wirtschaftlicher Aspekte sind allesamt Interventionsbereiche, bei denen die auf dem Gebiet der Nachbarregion durchgeführten Aktivitäten und Maßnahmen berücksichtigt werden müssen, um wirksam zu sein.

In dieser Hinsicht gibt es bereits eine Reihe von positiven Beispielen im Rahmen der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit und im Rahmen der makroregionalen Strategien EUSALP und EUSAIR sowie der von der Europäischen Kommission finanzierten Programme, insbesondere der Interreg-Programme, wurden in den letzten 20 Jahren zahlreiche Projekte zur nachhaltigen Entwicklung der beteiligten Gebiete erfolgreich gefördert.

Die Umweltpolitik im grenzüberschreitenden regionalen Kontext wird durch europäische Verordnungen und Richtlinien sowie durch internationale Standards wie die Übereinkommen zum Schutz der Alpen und das Übereinkommen von Barcelona zum Schutz des Mittelmeers sowie die makroregionalen Strategien EUSALP und EUSAIR bestimmt.

Eine erfolgreiche grenzüberschreitende und transnationale Zusammenarbeit, die sich an den strategischen Zielen orientiert, die von den an EUSALP und EUSAIR teilnehmenden Mitgliedstaaten bereits angenommen wurden, sollte strategische Sektoren wie nachhaltige Entwicklung, Umweltschutz und den Übergang zu erneuerbaren Energien abdecken.

Strategische Sektoren im Bereich der nachhaltigen Entwicklung sind:

- a) Förderung der Kreislaufwirtschaft;
- b) die Finanzierung nachhaltiger Investitionsprojekte;
- c) Förderung eines stabilen Wachstums der Wirtschaftsindikatoren;
- d) Förderung der nachhaltigen Bewirtschaftung und der Widerstandsfähigkeit von Küstengebieten;
- e) Förderung von Forschung, Bildung und demografischem Wachstum.

Strategische Sektoren im Bereich des Umweltschutzes sind:

- a) Verringerung des Wasserverbrauchs, Verbesserung der Wasserqualität und Sicherstellung des Wasserversorgungsnetzes;
- b) verstärkte getrennte Abfallsammlung und Verringerung der Abfallproduktion;
- c) Verringerung der Luftverschmutzung (z. B. Ozon);
- d) Förderung der Mobilität mit umweltfreundlichen Kraftstoffen;
- e) Förderung des Recyclings und der Wiederverwendung von Materialien, insbesondere von Kunststoffen und anderen Materialien wie Bauabfällen
- f) ökologische Vernetzung (Ermittlung von vorrangig zu schützenden Korridorgebieten, Regelung ökologischer Korridore);
- g) Sicherstellung der Finanzierung für die Erhaltung des Verbunds;
- h) Verbesserung der Effizienz und der Zusammenarbeit des Zivilschutzes.

Strategische Sektoren im Bereich Energie sind:

- a) Förderung der Energieeffizienz in Gebäuden;
- b) Verringerung des Verbrauchs fossiler Brennstoffe;
- c) Ausbau der erneuerbaren Energiequellen;
- d) Finanzierung der Forschung im Bereich alternativer Energiequellen;
- e) Verbesserung der technologischen Nachhaltigkeit und der europäischen Produktion in der grünen Lieferkette.

IM RAHMEN DER MACROREGIONALEN STRATEGIEN EUSALP und EUSAIR

VEREINBART

1. einen Prozess der ständigen Erörterung der Fragen der nachhaltigen Entwicklung, des Umweltschutzes und des Übergangs zu erneuerbaren Energien einzuleiten, indem sie ein jährliches Treffen der beteiligten Parteien auf administrativer und politischer Ebene anberaumen.
2. Förderung eines Netzes der Zusammenarbeit für den Austausch von Informationen und bewährten Verfahren.
3. Förderung des regelmäßigen und ständigen Austauschs zwischen technischen Experten, wissenschaftlichen und administrativen Akteuren in den verschiedenen Gebieten, die mit den Herausforderungen der nachhaltigen Entwicklung, des Umweltschutzes und des Übergangs zu erneuerbaren Energien konfrontiert sind, durch den Austausch von Kontakten, Informationen und Daten sowie durch die Schaffung von Netzwerken zwischen Experten und Beamten, die mit ähnlichen Problemen konfrontiert sind.
4. Überprüfung der Wirksamkeit der Maßnahmen, die in den einzelnen Staaten und Regionen zur Umsetzung der EU-Richtlinien und -Verpflichtungen im Bereich des Umweltschutzes, der Bekämpfung des Klimawandels und der Förderung der nachhaltigen Entwicklung und der Kreislaufwirtschaft ergriffen wurden, unter besonderer Berücksichtigung all jener Fälle, in denen sich die Zusammenarbeit mit den Nachbarländern und -regionen als wesentlich für den Erfolg der Maßnahme selbst erweist.
5. Ausarbeitung praktischer Vorschläge zur Schaffung einer gemeinsamen Umweltplattform durch Nutzung möglicher Synergien (in Bezug auf Know-how und praktizierte Lösungen) zwischen Ländern und Nachbarregionen.
6. Bewertung der Positionierung des territorialen Rahmens in Bezug auf die Ziele der Agenda 2030 und Ermittlung von Maßnahmen zur nachhaltigen Entwicklung in den jeweiligen Gebieten.
7. Förderung und Unterstützung der Verbreitung der Ergebnisse der europäischen territorialen Zusammenarbeit und anderer EU-Projekte und -Netzwerke für nachhaltige Entwicklung, Umweltschutz und den Übergang zu erneuerbaren Energien.
8. Förderung der Zusammenarbeit zwischen den Parteien bei der Konzeption und Umsetzung von Projekten, die im Rahmen der Programme für territoriale Zusammenarbeit finanziert werden, und Förderung der Verbreitung der Ergebnisse der Projekte.
9. Verstärkung der Zusammenarbeit bei der Definition und Lösung kritischer grenzüberschreitender Fragen im Zusammenhang mit den in der Vereinbarung behandelten Themen, einschließlich der Förderung gemeinsamer Interventionsprogramme oder -maßnahmen, unter Berücksichtigung ihrer wirtschaftlichen und produktiven Nachhaltigkeit.
10. Bekräftigung des Willens, die Ziele der Agenda 2030 für nachhaltige Entwicklung zu erreichen und Klimamaßnahmen im Sinne der europäischen Rechtsvorschriften und anderer strategischer internationaler Dokumente zur Klimakrise umzusetzen, auch durch die Förderung gemeinsamer Programme, Projekte oder Maßnahmen und den Austausch bewährter Verfahren.

11. Förderung gemeinsamer wirksamer Projekte zur Umsetzung der in dieser Vereinbarung festgelegten Maßnahmen.
12. Diese Vereinbarung, die rechtlich nicht bindend ist, wird im Einklang mit den nationalen Rechtsvorschriften der Parteien und den geltenden internationalen Rechtsvorschriften und Verpflichtungen aus der Mitgliedschaft in der Europäischen Union umgesetzt.
13. Diese Vereinbarung ist für die Parteien mit keinen direkten Kosten verbunden.

Triest,

Für die Autonome Region Friaul-Julisch-Venetien

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT

Für die Region Venetien

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT

Für die Region Emilia-Romagna

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT

Für das Bundesland Kärnten

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT

Für die Küstengemeinden der Republik Slowenien

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT

Für die Küstenbezirke der Republik Kroatien

NAME UND TITEL

UNTERSCHRIFT